

PÓŁTAWSKI¹ Adam Jerzy (1881–1952), drukarz, grafik książkowy i ilustrator, liternik, bibliofil. W latach 1901–1912 studiował w kraju i za granicą. Od 1912 do 1922 (z przerwą w latach 1914–1919) był kierownikiem graficznym w Zakładach Graficznych B. Wierzbicki i Ska w Warszawie, od 1927 do 1930 dyrektorem technicznym w drukarni Z. Łazarskiego w Warszawie.

Do czynnej pracy w drukarstwie wrócił pod koniec życia jako kierownik techniczny i graficzny (1945–1949) drukarni „Jedność” w Kielcach.

Niezwykłe twórczy i cieszący się dużym uznaniem jako grafik i drzeworytnik, projektował wiele pięknych druków, znaków firmowych i wydawniczych, pierwszych banknotów polskich, znaczków pocztowych i wydawnictw bibliofilskich, układów czasopism oraz druków użytkowych i ogłoszeń. Wywarł ogromny wpływ na zdobnictwo książki, zarówno jako grafik i projektant, jak i kierownik graficzny w wymienionych drukarniach, a przede wszystkim jako wykładowca w szkołach przemysłu poligraficznego.

Od 1901 pozostawał w bliskim kontakcie z Z. Przesmyckim, z którym opracował układ graficzny *Pism zebranych* Cypriana Norwida (1908–1911).

W czasopiśmie „Chimera” umieszczał w latach 1902 i 1907 swe pierwsze prace graficzne pod kryptonimem N.S. Z drukarni Łazarskiego wyszły w nakładzie 395 egz. *Sonety krymskie* Mickiewicza w układzie graficznym Półtawskiego, a w 1925 u J. Cotty’ego *Unia horodelska*, która przyniosła Półtawskiemu złoty medal na Wystawie Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu. Od 1930 pracował nad układem graficznym sejmowego wydania *Dzieł wszystkich* Mickiewicza.

Był także autorem 39 ekslibrisów wykonanych różnymi technikami: barwnym kredorytem, litografią, akwafortą, vernis mou (Miękki werniks), miedziorytem i drzeworytem.

W 1948 w drukarni „Jedność” w Kielcach wyszła praca T. Lesznera *Adama Półtawskiego exlibrisy w drzeworytach*, opracowana graficznie przez Półtawskiego i złożona jego antykwą.

Na krajowych i międzynarodowych wystawach i konkursach uzyskiwał Półtawski pierwsze nagrody i zaszczytne wyróżnienia, m. in. na Międzynarodowej Wystawie Książki we Florencji W 1922, Międzynarodowej Wystawie Pięknej Książki w Paryżu w 1931, Międzynarodowej Wystawie Drzeworytów w 1933 i 1936, w konkursach na ekslibrisy (1910, 1912, 1913, 1930), na godło (1921 dla Towarzystwa Bibliofilów Polskich w Warszawie).

Wielką zasługą Półtawskiego było stworzenie pierwszej polskiej czcionki, tzw. antykwy Półtawskiego, której rysunki ukończył w 1928; została ona wykonana w warszawskiej odlewni czcionek J. Idźkowskiego w 1931 i dotąd stosowana jest w drukarstwie polskim.

Półtawski opracował również drugą polską czcionkę, którą nazwał mediewalem polskim, a do której rysunki po wieloletnich studiach i próbach ukończył (bez kursywy) w 1952. Pismo to dotąd nie doczekało się realizacji.

Półtawski poświęcił wiele wysiłku działalności pedagogicznej. W latach 1922–1939 był wykładowcą przedmiotów z zakresu grafiki i techniki drukar-

¹ Zacerpnięto z: Aleksander Birkenmajer, Bronisław Kocowski, Jan Trzynadłowski, redaktorzy. *Encyklopedia wiedzy o książce*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, 1971.

skiej w Wyższej Szkole Dziennikarskiej w Warszawie. Od 1926 do 1944 prowadził wykłady w Szkole Przemysłu Graficznego w Warszawie. W latach 1923/24 i 1932–1939 wykłady grafiki i przedmiotów z zakresu poligrafiki w Salezjańskiej Szkole Rzemiosł w Warszawie, a w latach 1933–1939 był kierownikiem Doświadczalnej Pracowni Graficznej, prowadzonej w tejże szkole wspólnie ze S. Ostoją-Chrostowskim. W pracowni tej zaprojektowano i wykonano w tym czasie wiele pięknych druków. W 1926/27 i 1931–1935 Półtawski wykładał grafikę w Publicznej Doksztalcającej Szkole Graficznej w Warszawie. W okresie 1928–1932 prowadził wykłady z zakresu technik graficznych i drukarstwa na Kursach Księgarskich przy Wolnej Wszechnicy Polskiej. Od 1930 redagował wraz z F. Siedleckim i T. Gronowskim „Grafikę”, organ Związku Polskich Artystów Grafików w Warszawie. Brał czynny udział w pracach społecznych i organizacyjnych zarówno w środowiskach artystycznych i kulturalnych, jak i w organizacjach związanych z drukarstwem, książką i bibliofilstwem (w 1938 został członkiem honorowym Tow. Bibliofilów Polskich).

Poważny był wkład Półtawskiego w opracowanie programów i w sprawy kształcenia i doskonalenia kadr w zakresie grafiki w szkolnictwie i przemyśle poligraficznym.

J. Muszkowski: *Antykwa polska Adama Półtawskiego*. „Grafika” 1931 nr 6 odb.
— S. Garstecki: *Polskie czcionki Adama Półtawskiego*. „Zeszyty Prasoznawcze” 1960 nr 213. — R. Tomaszewski: *Polskie czcionki i matryce. Od Unglera do Półtawskiego*. „Poligrafika” 1963 nr 7, 8. — F. Pieczętkowski: *Adam Półtawski*. „Litera” 1966 nr 8.